

Å UNDERVISE I SENSITIV KULTURARV MED FOKUS PÅ MIGRASJON OG IDENTITET

- Lærerens verktøykasse -

1. INNLEDNING

Partnerne i Identity-on-the-Line-prosjektet (I-ON) har utviklet dette undervisningsmaterialet med utgangspunkt i overføring av traumer gjennom generasjoner. Materialet er tenkt som en støtte til lærere som vil undervise i temaene migrasjon og identitet. Det legges opp til refleksjon og diskusjon omkring en rekke vanskelige spørsmål knyttet til disse begrepene. Målet er å bygge fredelige samfunn gjennom å fremme mellommenneskelig respekt og forståelse og skape et dypere innblikk – og et videre utsyn.

2. OM MATERIALET

Hvem er dette undervisningsmaterialet laget for?

Materialet er beregnet på lærere som vil arbeide med prosjekt innen temaene migrasjon og identitet. Det egner seg til bruk i en rekke fag, slik som historie, språk og kultur, geografi, religion og etikk, samfunnsfag osv. Det er ingen aldersbegrensning for materialet, men det anbefales primært til elever fra 8. trinn og oppover som har en basiskunnskap om europeisk historie fra 1900-tallet samt begrepene migrasjon og identitet.

Hvordan bruke materialet?

Undervisningsopplegget er fleksibelt. Du kan gjennom refleksjon, diskusjon, gruppe- og feltarbeid introdusere elevene for sensitive, men sentrale tema. Du står fritt til å justere materialet og metoden, slik at det passer den enkelte klasses behov.

Det er seks tematiske opplegg å velge mellom – alle med ulike undertema. Du kan plukke ut det du ønsker i materialet eller kombinere flere opplegg og bringe inn flere perspektiver. Hvert opplegg finnes i to utgaver, et kort (45-90 minutter) og et langt (en prosjektuke eller mer).

Hovedbudskapet i materialet

- Det finnes fellestrekk mellom tidligere migrasjonsprosesser og de som foregår i dag. De kan bidra til å forstå og samle oss om vår felles kulturarv, over landegrensene.
- Sammen med bevisstheten om felles historie og verdier, forsterker god dialog opplevelsen av å tilhøre et felles Europa – for de nye migrantene, for de som har vært her lenge og for vertslandene.
- Nedarvede traumer vil påvirke kommende generasjoners liv og identitet. Ved å dele og snakke om traumatiske opplevelser kan både den enkelte og grupper bygge selvspekt og dermed oppnå økt sosial trivsel.

3. HVORFOR BØR VI UNDERVISE I MIGRASJON OG IDENTITET

«Identity on the line» bidrar blant annet til å oppnå FNs bærekraftsmål (SDG), delmål 4.7: *Utdanning for bærekraftig utvikling og globalt medborgerskap*:

«Innen 2030 sikre at alle elever tilegner seg den kompetanse som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling, blant annet gjennom utdanning for bærekraftig utvikling

og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av en freds- og en ikkevoldskultur, globalt medborgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling».

I-ON-partnerne tror på at både de som allerede er traumatiserte og de som er i ferd med å utvikle sin egen personlighet kan frigjøre seg fra kollektive traumer ved å sette ord på personlige opplevelser og dele dem med omverdenen. Derfor er fokuset her rettet mot ungdom. Ved å lære om våre medmenneskers fortid, kan de utvikle empati og kritisk tenkning, bli mer tolerante og åpne for ulikheter, noe som kan gjøre sosial integrasjon lettere. Elevene vil få et innblikk i og en nærhet til den felleseuropeiske historien gjennom personlige beretninger.

4. UNDERVISNINGSSOPPLEGG

Undervisningsmaterialet legger opp til nærmere utforskning og dialog.

Ved å utforske historier som er glemt, eller som aldri er blitt fortalt, vil elevene bli oppmuntret til å uttrykke sine tanker og følelser og samtidig lære hvordan man lytter til og viser medfølelse med sine medborgere og klassekamerater.

I arbeidet med temaer av så følsom, etisk karakter som migrasjon og kulturelle forskjeller i de siste hundre årene, anbefaler vi å dykke ned i de personlige historiene som er innsamlet i I-ON-prosjektet. Besøk [hjemmesiden vår](#) og [Den digitale utstillingen](#), hvor du kan se både [korte og lange videoer](#) fra hvert av prosjektets deltakerland. De kan være til stor hjelp i forberedelsene til prosjektarbeidet.

Veiledningen tilbyr 6 forskjellige temaer å arbeide med:

1. HJEMME & BORTE
2. TILHØRIGHET & FREMMEDGJØRING
3. MOTSTANDSKRAFT & SÅRBARHET
4. URETT(FERDIGHET) & FORSONING
5. TAUSHET & ÅPENHET
6. NASJONALT TEMA (historier som er innsamlet i hvert av partnerlandene – Kroatia, Danmark, Litauen, Norge, Polen, Slovenia og Sverige).

Strukturen i de seks prosjektoppleggene er den samme; det er kun læringsmålet som endres.

KORT OPPLEGG (45-90 minutter)

1. Introduksjon (10 minutter)

Med utgangspunkt i [utstillingsmaterialet](#) forbereder du en PowerPoint-presentasjon som introduserer emnet, konteksten (migrasjon og identitet) og følelsene som er knyttet til det å forlate hjemstedet sitt – enten det er frivillig eller under tvang. Du oppfordres til å arbeide med undertemaer som er utviklet av I-ON-prosjektet: hjemme - borte, taushet – åpenhet etc., eller du velger å arbeide med et land/områdes historier, f.eks. istrisk-italienere etter andre verdenskrig eller grønlandere i Danmark etc.

I [utstillingsmaterialet](#) og i [online-utstillingen](#) kan du finne sitater og bilder av informantene som du fritt kan bruke for å gjøre presentasjonen din mer spennende.

2. Interaktiv, dialogbasert opplæring (25 minutter)

Avhengig av hvilket emne du har valgt, oppfordres du til:

- a) **DERSOM DU ARBEIDER MED ET NASJONALT (LANDSSPESIFIKT) TEMA**
(tema nr. 6 i lista over):

vise [kortfilmen](#) fra landet du har valgt og gjennomføre en dialog med elevene dine ved hjelp av Think-Pair-Share-metoden (IGP-metoden – individuell, gruppe, plenum).

- b) **DERSOM DU ARBEIDER MED DE TEMATISK INNDELTE EMNENE**
(tema nr. 1-5 i lista over):

innlede en dialog med elevene dine ved hjelp av Think-Pair-Share-metoden.

Du stiller et av de foreslåtte, åpne spørsmålene, og elevene tenker gjennom dette i stillhet i et par minutter. Deretter går elevene sammen to og to og diskuterer spørsmålet i 2–5 minutter. Til slutt engasjeres hele klassen i en plenumsdiskusjon, der elevene kan dele sine tanker, ideer og meninger om spørsmålet. Elevene kan også bruke arbeidsarkene og gjøre notater underveis som de kan støtte seg til i plenum.

Forslag til åpne spørsmål:

HJEMME & BORTE

Hva betyr «hjemme» for deg? Er det et sted eller en sinnstilstand?

Har du gjenstander eller mat som minner deg om «hjemme»?

Hva ville du ha tatt med deg hvis du måtte flytte til et nytt sted?

TILHØRIGHET & FREMMEDGJØRING

Hva er din identitet?

Hva får deg til å kjenne at du hører til et sted?

Hva kan få mennesker til å føle seg akseptert?

MOTSTANDSKRAFT & SÅRBARHET

Hva er frihet for deg?

Hva tror du at du ville ha gjort om du mistet friheten din?

Kan du komme på historiske personer som mistet sin frihet?

TAUSHET & ÅPENHET

Er hemmeligheter og taushet bra eller dårlig?

Er åpenhet et produkt av trygghet og frihet?

Fins det historier som ikke bør fortelles?

URETT(FERDIGHET) & FORSONING

Har du noen gang opplevd urettferdighet?

Tror du at du kan tilgi og finne forsoning?

Vet du om noen historiske personer som ble utsatt for urettferdighet?

Og som, i ettertid, tilga og opplevde forsoning?

NASJONALE (LANDSSPESIFIKKE) TEMAER

Kjenner du deg igjen i noen av de personlige historiene du har lest eller hørt i dette prosjektet – om de tidligere migrantene og deres etterkommere?

Gjenkjenner du følelsene deres?

Hva er tankene dine rundt hendelsene i denne saken? Kunne de ha vært avverget?

Tror du noe tilsvarende kunne ha skjedd igjen?

3. Evaluering (10 minutter)

Etter at diskusjonen og meningsutvekslingen er gjennomført, oppfordres du sammen med elevene til å evaluere prosessen. Du kan benytte evalueringsstrategien 3-2-1 og be elevene skrive ned 3 ting de har lært, 2 ting de fant interessante, og 1 ting de ikke forsto, lurer på eller som de ønsker å finne ut mer om. Du finner evalueringsmalen for 3-2-1 i den [nasjonale \(norske\) ressursbanken nederst på nettsiden.](#)

Del dine erfaringer!

Vi ønsker tilbakemeldinger fra deg! Vi blir takknemlig om du vil fortelle oss om det du har gjort i klassen din og dine tanker rundt opplegget. Du må gjerne sende bilder eller eksempler på elevarbeider og refleksjoner. Hvis du ønsker det, kan dette presenteres på våre sosiale medier eller på nettsiden vår.

Send mail til info@i-on.museum

LANGT OPPLÈGG

(minimum 90 min. for de første 3 trinnene, og 2 uker hvis alle 6 trinnene gjennomføres)

1. Introduksjon (45 minutter)

Med utgangspunkt i [utstillingsmaterialet og filmene](#) forbereder du en PowerPoint-presentasjon som introduserer emnet, konteksten (migrasjon og identitet) og følelsene som er knyttet til det å forlate hjemstedet sitt – enten det er frivillig eller under tvang.

Etter introduksjonen kan du vise [den lange filmen](#) for elevene. Den vil gi et verdifullt rammeverk for videre aktiviteter.

2. Interaktiv, dialogbasert læring (30 minutter)

Du stiller et av de foreslåtte, åpne spørsmålene, og elevene tenker gjennom dette i stillhet i et par minutter. Deretter går elevene sammen to og to og diskuterer spørsmålet i 2–5 minutter. Til slutt engasjeres hele klassen i en plenumsdiskusjon, der elevene kan dele sine tanker, ideer og meninger om spørsmålet. Elevene kan også bruke arbeidsarkene og gjøre notater underveis som de kan støtte seg til i plenum.

Forslag til spørsmål:

HJEMME & BORTE

Hva betyr «hjemme» for deg? Er det et sted eller en sinnstilstand?

Har du gjenstander eller mat som minner deg om «hjemme»?

Hva ville du ha tatt med deg hvis du måtte flytte til et nytt sted?

TILHØRIGHET & FREMMEDGJØRING

Hva er din identitet?

Hva får deg til å kjenne at du hører til et sted?

Hva kan få mennesker til å føle seg akseptert?

MOTSTANDSKRAFT & SÅRBARHET

Hva er frihet for deg?

Hva tror du at du ville ha gjort om du mistet friheten din?

Kan du komme på historiske personer som mistet sin frihet?

TAUSHET & ÅPENHET

Er hemmeligheter og taushet bra eller dårlig?

Er åpenhet et produkt av trygghet og frihet?

Fins det historier som ikke bør fortelles?

URETT(FERDIGHET) & FORSONING

Har du noen gang opplevd urettferdighet?

Tror du at du kan tilgi og finne forsoning?

Vet du om noen historiske personer som ble utsatt for urettferdighet?

Og som, i ettertid, tilga og opplevde forsoning?

NASJONALE (LANDSSPESIFIKKE) TEMAER

Kjenner du deg igjen i noen av de personlige historiene du har lest eller hørt i dette prosjektet – om de tidligere migrantene og deres etterkommere?

Gjenkjenner du følelsene deres?

Hva er tankene dine rundt hendelsene i denne saken? Kunne de ha vært avverget?

Tror du noe tilsvarende kunne ha skjedd igjen?

3. Evaluering (10 min)

Etter at diskusjonen og meningsutvekslingen er gjennomført, oppfordres du sammen med elevene til å evaluere prosessen. Du kan benytte evalueringsstrategien 3-2-1 og be elevene skrive ned 3 ting de har lært, 2 ting de fant interessante, og 1 ting de ikke forsto, lurer på eller som de ønsker å finne ut mer om. Du finner evalueringsmalen for 3-2-1 i den [nasjonale \(norske\) ressursbanken nederst på nettsiden](#).

4. Hjemmeoppgave

Hjemmeoppgaven har som mål å introdusere elevene ikke bare for emnene identitet og migrasjon, men også for forsknings-, dokumentasjons- og formidlingsmetoder som brukes i et museum, og som elevene kan ha nytte av senere. Det er derfor foreslått å arbeide med en liten skoleutstilling.

Før elevene kan lage en utstilling, må de utføre et dokumentasjonsarbeid hjemme. Temaet kan utforskes på to måter:

1/ Basert på personlige erfaringer: Elevene finner bilder eller gjenstander som kan relateres til det emnet de skal arbeide med (Hjemme, borte, motstandskraft, tilhørighet osv.). Ved hjelp av bildene (eller bilder av gjenstander) og korte, forklarende tekster, kan elevene lage en plakat eller kollasj som formidler tankene de har om emnet.

2/ Migrasjonsbasert: Elevene oppfordres til å intervju familiemedlemmer eller bekjente som har personlig erfaring med migrasjon. Deretter presenterer elevene intervjuobjektets historie sammen med en form for illustrasjon (tegninger basert på historien, bilder av personen som er intervjuet eller bilder av en gjenstand som denne personen forbinder med sin egen migrasjonsopplevelse e.l.).

5. Skolearbeid: montering av utstillingen (30 minutter)

Be elevene om å montere det ferdige arbeidet sitt på en plansje. Deretter presenterer de arbeidet for de andre elevene.

6. Evaluering (15 minutter)

Evaluering av det lange opplegget:

Du kan be hver elev klippe ut tre små lapper med hver sin form (et hjerte, en sol og en tåre). Malene finnes under [online-ressurser \(guidelines and templates\)](#).

Be elevene å plassere symbolene ved siden av de utstillingsarbeidene som gjør dem glade (sol), triste (tåre) eller som framkaller medfølelse og sympati (hjerte).

Som et alternativ kan elevene fylle ut evalueringsskjemaet som er tilgjengelig under [online-ressurser \(guidelines and templates\)](#):

1. Hva likte du best ved dette prosjektet?
2. Hva er det viktigste du har lært?
3. Kunne du tenke deg å arbeide med prosjekter på samme måte igjen?
4. Gi prosjektets aktiviteter karakter fra 1 til 5:

(VI; Vet Ikke, 1 er svært dårlig, 5 er svært godt. Sett ring rundt svaret ditt)

Å se film: VI – 1 – 2 – 3 – 4 – 5

Presentasjon: VI – 1 – 2 – 3 – 4 – 5

Å arbeide med utstilling: VI – 1 – 2 – 3 – 4 – 5

Intervju: VI – 1 – 2 – 3 – 4 – 5

Diskusjon i klassen: VI – 1 – 2 – 3 – 4 – 5

5. Før og nå (elevene skriver én eller flere ting de har lært og eventuelt om de har endret mening om noe etter å ha arbeidet med prosjektet)

Noe nytt jeg har lært:

FØR syntes/tenkte jeg:

NÅ synes/tenker jeg:

Del dine erfaringer!

Vi ønsker tilbakemeldinger fra deg! Vi blir takknemlig om du vil fortelle oss om det du har gjort i klassen din og dine tanker rundt opplegget. Du må gjerne sende bilder eller eksempler på elevarbeider og refleksjoner. Hvis du ønsker det, kan dette presenteres på våre sosiale medier eller på nettsiden vår.

Send mail til info@i-on.museum

*Hvis du ble inspirert av dette undervisningsmaterialet, kan du f.eks. utfordre klassen din til å kombinere tema fra to ulike bolker (eksempelvis det nasjonale/landsspesifikke temaet «Polen» kombinert med begrepsparet «tilhørighet – fremmedgjøring»). Du kan også dele inn klassen i grupper og gi dem forskjellige emner å arbeide med, eller du kan supplere med annet, relevant materiale.

5. ONLINE-RESSURSER

Lenke til tilgjengelige ressurser: [i-on.museum – Identity on the line](https://i-on.museum)

Artikler, filmer, digital utstilling, evalueringsmetoder og maler – materiale tilgjengelig på engelsk og på de enkelte lands språk.